

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ ВИХОВАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ:
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ СУПРОВІД ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ
В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ**

**THEORETICAL FOUNDATIONS OF PSYCHOLOGY OF EDUCATION
IN HIGHER EDUCATION: INFORMATIONAL AND ANALYTICAL SUPPORT
OF PERSONALITY PSYCHOLOGY IN WARTIME CONDITIONS**

Ольга Лучанинова

Olha Luchaninova

Анотація

У статті досліджуються теоретичні основи психології виховання у вищій школі. Зазначено об'єкт і предмет дослідження. Використано теоретичні методи (аналіз, узагальнення, пояснення), SWOT-аналіз. Автор розкриває теоретичні основи загальних закономірностей і механізмів психології виховання, психічної діяльності особистості, проблем її навчання і виховання; підкреслює роль інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання у вищій школі та охарактеризовує його функції. Уточнено, що інформаційно-аналітичний супровід психології виховання у вищій школі – це процес створення оптимальних умов задля задоволення інформаційних потреб та реалізації виховних завдань.

Annotation

The article examines the theoretical foundations of the psychology of education in higher education. The object and subject of the study are specified. Theoretical methods (analysis, generalization, explanation), SWOT analysis are used. The author reveals the theoretical foundations of the general laws and mechanisms of educational psychology, mental activity of the individual, problems of his/her education and upbringing; emphasizes the role of information and analytical support of educational psychology in higher education and characterizes its functions. It is clarified that information and analytical support of educational psychology in higher education is a process of creating optimal conditions for meeting information needs and implementing educational tasks.

***Ключові слова:** Психологія виховання. Інформаційно-аналітичний супровід, функції. Особистість.*

***Key words:** Psychology of education. Information and analytical support. Functions, Personality.*

Вступ

Сучасні теоретико-методологічні засади інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання як частини психологічних наук у тандемі з педагогікою є інтегральною системою, складовою частиною освітнього процесу, результативність якого залежить від відповідно створених законодавчих, інформаційних, методичних умов тощо.

Теоретичні основи психології виховання у вищій школі спрямовані на вивчення місця і ролі людини в історії світової цивілізації, в складних історичних процесах. Нині українське суспільство переживає один із трагічних періодів у своїй історії – багаторічну війну. Це потребує спеціального вивчення комплексу психолого-педагогічних факторів трансформації суспільства: через оптимізацію освітнього процесу, впровадження інформаційно-аналітичного супроводу й інноваційних технологій у педагогічну практику вищої школи, що дозволить поглибити та інтенсифікувати когнітивну сферу особистості студента в умовах воєнного часу.

Своїми теоретичними основами психологія виховання тісно пов'язана з теорією виховання, але є певні відмінності. Головним предметом у педагогіці виступає саме виховання з його змістом, організацією, прийомами, методами, формами, суспільними задачами. Психологія виховання спирається на психологічні характеристики вікового розвитку, його психологічні закономірності, на знання психології особистості. В умовах воєнного часу в Україні ключовим для дослідників є розуміння особливостей психології особистості, щоб систематизувати зміст цілей, визначений системою суспільних вимог до особистості дитини / учня / студента з врахуванням їхніх вікових особливостей.

Об'єкт дослідження – теоретичні основи психології виховання у вищій школі. Предмет дослідження – інформаційно-аналітичний супровід психології особистості в умовах воєнного часу. У статті використано теоретичні методи (аналіз, узагальнення, пояснення), що дозволило дослідити та проаналізувати теоретичні основи психології виховання у вищій школі, інформаційно-аналітичний супровід психології особистості в умовах воєнного часу.

Мета статті: розкрити теоретичні основи загальних закономірностей і механізмів психології виховання, психічної діяльності особистості, проблем її навчання і виховання; підкреслити роль інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання у вищій школі та охарактеризувати його функції.

Для висвітлення проблем й виконання мети цієї праці ми спиралися на ідеї науковців і короткий аналіз наступних наукових праць: когнітивні компетентності людини у створенні духовно-матеріальної структури цивілізації (Гальченко, 2022); основи інформаційно-аналітичної діяльності (Варенко, 2014); психологію особистості фахівця в умовах воєнного часу та поствоєнної реабілітації (Психологія особистості фахівця ..., 2023); методологію інформаційно-аналітичного супроводу освіти (Ростока, 2023); особливості української освіти в умовах війни (Терепищій, 2020) та ін..

1. Стратегічна мета – формування гуманної особистості

1.1. Практична цінність та роль інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання. Інформаційно-аналітичний супровід психології виховання у воєнний час, і в перспективі у повоєнний, періоди сприяє подальшому розвитку наукових психолого-педагогічних підходів до трансформаційних змін як психологічної науки, так і суспільства в цілому. Відштовхуючись від стратегічної мети – формування

гуманної особистості, – дослідники поглиблюють з точки зору психології виховання ознаки гуманної особистості: бажання самостверджувати духовні цінності, розвиток власних можливостей; дотримання демократичного типу спілкування; розуміння цінності культури, прагнення до знань про інші народи, дотримання культури мови; критичне мислення тощо.

Аналізуючи оглядово постнекласичний етап розвитку науки, з'ясуємо, що знання і цінності на цьому етапі уже не заперечуються, народжується новий тип мислення, в якому починають жевріти ідеї виховання (Гальченко, 2022). Нині здобувачі освіти, і вищої зокрема, стали суб'єктами з технологічним стилем мислення і оперують у двох реальностях – інформаційно-мережевому світу і в тому, де живуть реально.

Як ніколи, варто забезпечити єдність соціального, суспільного та сімейного виховання особистості здобувача вищої освіти, що допоможе коригувати певні відхилення в його особистісному розвитку. Нова парадигма мислення у вищій освіті – це критичне мислення (зрозуміти універсальне), модерація (світ людей різний, але мета – збереження життя), психотехніки (життя у злагоді з собою й своїм внутрішнім «Я»), екологічна свідомість (як жити на цій планеті й зберегти її для наступних поколінь), це співтворчість, багатогранність й цілеспрямованість в еволюційному пошуку й наближення загального образу майбутнього тощо (Лучанінова, 2023).

На перший план виступає психологічна стійкість особистості. Інформаційно-аналітичний супровід психології виховання допоможе фахівцям розібратися в особливостях «впливу соціально-психологічних і особистісних корелятивів та факторів на успішність формування професіоналів» (Психологія особистості фахівця ..., 2023, с. 10).

Модель інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання у вищій школі передбачає: моніторинг освітньої/психологічної ситуації (аналіз джерел, поряд з іншими базами даних, є основою для підготовки аналітичних доповідей, записок, довідок); експертно-аналітичне забезпечення психології виховання (виявлення найбільш вагомих наукових досліджень, проблем в інформаційних джерелах; розвиток корпоративних, творчих зв'язків, ділових контактів та взаємодії з провідними аналітичними центрами України відповідного спрямування) (Селецький, 2024); збирання та первинне опрацювання інформації (збирання, аналітична переробка, систематизація інформації; опрацювання різноманітних джерел і пошуку необхідної інформації у дослідницькій і практичній сферах психології виховання як виду діяльності у вищій школі); створення продуктів інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання (створення аналітичної продукції в електронній та традиційній формах; змістовне наповнення вебпорталу бібліотеки аналітичною інформацією; розширення інформаційно-аналітичного контенту бібліотеки за рахунок кінцевої наукової продукції підтем досліджень). Отже, аналітична діяльність суб'єктів освітнього процесу у вищій школі є частиною цього процесу, до якої висуваються особливі вимоги щодо оперативності підготовки матеріалів, їх достовірності та обґрунтованості. Важливого значення набуває експертна діяльність, залучення фахівців з усіх напрямів.

Аналітична інформація виступає найціннішим продуктом на інформаційному ринку. Практична цінність інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання беззаперечна: за інформаційним напрямом здійснюється пошук, збирання, зберігання, поширення інформації; за аналітичним – узагальнення, класифікація інформації, її аналіз і перетворення, розробка висновків, пропозицій, рекомендацій і прогнозів. Наприклад, за даними дослідження агресивної поведінки напруження, стресу під час війни, більшість студентів потребує психологічної корекції. Для зменшення агресії ефективними для студентів є психологічна підтримка, тренінги з управління емоціями, заняття спортом та рухливі ігри, покращення життєвих умов, запобігання конфліктів

(Борисюк, 2023, с. 10). Психолог / викладач має володіти інформацією, а професіонали вчасно надавати її.

Накопичення та використання знань забезпечують інформаційні та комунікативні технології, які використовуються у всіх сферах діяльності, тож інформаційно-аналітичний супровід психології виховання є рушійною силою не тільки технологічного та глобального політико-економічного розвитку, а й освітньої екосистеми університету зокрема.

Інформаційно-аналітичний супровід психології виховання у вищій школі – це процес створення оптимальних умов задля задоволення інформаційних потреб та реалізації виховних завдань психологів / викладачів і здлбувачів вищої освіти як суб'єктів освітнього процесу на основі формування та використання інформаційних ресурсів.

1.2. Функції інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання у вищій школі. До інформаційно-аналітичної інфраструктури належать бібліотеки, архіви, бібліографічні служби, які професійно надають якісну інформацію – достовірну, відносну запиту, своєчасну; повну і завжди важливу. Наприклад, відділ наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського працює з низкою проєктів, які пов'язані з інформаційно-аналітичним супроводом освіти / психологічних наук, інструментарієм цього супроводу в умовах воєнного стану. Так, відповідно до завдань проєкту інформаційно-аналітичного супроводу психологічних наук в умовах війни, проводиться робота з анотаціями електронних ресурсів, методичних матеріалів для освітян / батьків, адаптації в Україні світових програм для роботи з дітьми, що мають психологічну травму; розширюються можливості безкоштовного використання українськими закладами освіти та науковими установами електронних баз даних. Учасники проєкту мають свої підтеми, і зміст цієї статті якраз стосується теоретико-методологічних засад інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання і самовиховання. Встигнути за потоком інформації, переробити її, пояснити учням / студентам динаміку оточуючого світу навіть професіоналам важко. Тож інформаційно-аналітичний супровід освіти в умовах війни, виконаний фахівцями, коли в пріоритеті функція збереження життя учнів, є діявим у педагогічній діяльності викладача / вчителя / психолога.

Таблиця 1. Функції інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання та їх характеристика

Функції	Характеристика
Аналітична	аналітико-синтетичне оброблення наукових даних, аналіз та прогнозування тенденцій розвитку, систематичність розгляду та визначення обсягу питань, які виникають у процесі базової діяльності споживача інформації
Узагальнююча	Узагальнення й систематизація отриманої інформації через створення продукції
Управлінська	забезпечення інформацією всі етапи діяльності: підготовку, прийняття управлінських рішень, контроль за їх виконанням
Діагностична	спрямовання на отримання об'єктивної картини ситуації, що склалася, її діагностики.
Пізнавально-ментальна	сприяння зміні розуміння сутності явищ, зміні ментальності суб'єктів професійної діяльності

Як засвідчує аналіз українського інформаційного поля, для інформаційної аналітики щодо супроводу психології виховання пріоритетним завданням є аналітичне перетворення інформації, її структурне впорядкування (узагальнення інформації, інформаційний аналіз, згортання, об'єднання великих інформаційних масивів для більш

детального вивчення у формі баз даних та їх розповсюдження) (Варенко, 2014). На сучасному етапі інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання велике значення має налагодження інформаційно-комунікаційних зв'язків з громадськістю, підписання договорів про співпрацю з різними закладами вищої освіти, центрами підготовки фахівців. Джерелами інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання є: нормативно-правова база, статистичні дані асоціації психологів України / психологічних служб закладів вищої освіти, міжнародні бібліографічні бази, мобільна віртуальність засобами ІКТ-платформ і застосунків.

2. Інформаційно-аналітичний супровід психології виховання особистості в умовах воєнного часу

2.1. Особливості інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання особистості здобувача вищої освіти в умовах воєнного часу. Науково-методичні засади інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання у воєнний час в Україні полягають у забезпеченні: моніторингу ситуації щодо психології особистості в умовах воєнного часу у контексті підтримки ментального здоров'я населення України у воєнний і повоєнний періоди; експертно-аналітичному забезпеченні психології виховання особистості щодо підтримки ментального здоров'я населення; збиранні та первинному опрацюванні інформації щодо психології виховання особистості у контексті підтримки ментального здоров'я населення; використання системи автоматизованої підтримки аналітичних досліджень спеціальних інформаційно-програмних засобів; у розвитку комунікативних компетентностей бібліотекарів-аналітиків, емоційного інтелекту, адаптивності та стресостійкості; здійсненні моніторингу науково-інформаційної діяльності освітянських бібліотек та ресурсного забезпечення ними аналітичної діяльності. Для закладів вищої освіти в умовах воєнного часу в пріоритеті безпекові, економічні, психологічні, культурні чинники, завдяки психології виховання налагоджується діалог про людину майбутнього, де рушійними силами виступає не тільки внутрішній світ людини, але й освітня політика, економіка освіти, культурна ідентичність, розвиток людського капіталу (Лучанінова та ін., 2024). Виконавці проєкту інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання особистості в умовах воєнного часу враховують особливості цього процесу.

Нині важливо для студентів прискореними темпами навчитися адаптивності, тобто володіти інституційною спроможністю швидко реагувати на запити та зміни. Нам імпонує думка Делора щодо завдання надати «можливість всім без винятку виявити свої таланти і творчий потенціал, що має на увазі можливість реалізації кожним своїх особистих планів». Делор наполягає на домінуванні цієї мети (Делор, 2024).

Е. Морен наполягає на духовній місії освіти: навчити розумінню між людьми як умові та гармонії інтелектуальної і моральної солідарності людського роду» (Морен, 2007). Цікавою є думка філософа про «реформу життя», яка передбачає опанування певним «мистецтвом жити». Реформа життя невіддільна від етичної поведінки, від відродження громадянського обов'язку..., відродження солідарності і почуття відповідальності, вони ж тісно пов'язані з комплексною гуманітарною, соціальною, політичною та історичною зміною (Шевчук, 2016).

Навчаючись у закладі вищої освіти в умовах воєнного стану, здобувач вищої освіти може дуже швидко втратити внутрішню мотивацію, що може призвести до розвитку синдрому емоційного вигорання. Дотримуючись принципів психології виховання, викладач розуміє, що внутрішня мотивація відображає те, заради чого студент навчається, а емоційне вигорання та мотиви навчання можуть впливати одне на одне (Теслик, Самофал, 2023).

ЮНЕСКО в рамках програми «Освіта для всіх» у позиційному листі «Освіта після 2015» зазначає, що на освіту покладається важлива роль індикатора справедливого світового розвитку, а також одного із засобів ліквідації конфліктів (Українська освіта в умовах війни ..., 2020). Латентно психологія виховання готує особистість до ефективного вирішення конфліктів (між учасниками освітнього процесу, у міжособистісному спілкуванні тощо).

Інформаційно-аналітичний супровід психології виховання особистості здобувача вищої освіти в умовах воєнного часу є необхідним для забезпечення потенційного користувача психолого орієнтованою джерельною базою у вигляді аналітичних, реферативних, бібліографічних, бібліометричних ресурсів (Ростока, 2024). Цікавим і корисним є, наприклад, інформаційний вебресурс «База знань» Державної науково-педагогічної бібліотеки ім. В. О. Сухомлинського (Київ, Україна): користувачі можуть завантажувати матеріали, працювати із зображеннями, текстовим наповненням, презентаціями, документами у форматі pdf, гіперпосиланнями; можуть відкрити власний кабінет тощо. Також сайт цієї бібліотеки представляє відповідно до сучасних вимог ведення сайтів (оформлення електронних документів для загального використання, наприклад, е-підручники) гетерогенну інформацію.

2.2. Рефлексивні міркування про психологію виховання особистості здобувача вищої освіти в умовах воєнного часу. Дослідники зауважують, що рефлексія особистості спрямована на критичне оцінювання її дій та бажання змінювати свою діяльність, це внутрішній стан людини, який допомагає зосередитися на особистісних процесах. Людина є творцем свого життя, в якому присутні гуманітарна освіта, особистий стиль мислення, позитивне ставлення до життя, уміння аналізувати його на рівні психологічної культури.

З одного боку, перехід закладів вищої освіти на нові програми знижує гуманітарні основи освіти, які б сприяли підготовці фахівців із ціннісною свідомістю, творчим мисленням, національно-культурною ідентичністю, громадянською відданістю, що є надважливим у воєнний час. Але в нових програмах є дисципліни за вибором, розробники яких (особливо дисциплін гуманітарного циклу) вкладають у зміст soft-skills: толерантність, здатність мислити, уміння аргументувати філософськими, духовно-культурними категоріями, вибудовувати траєкторію саморозвитку і себе як професіонала і освіченої особистості. Тож педагогічно-едукативні дії з боку викладача мають бути спрямовані на розвиток особистості здобувача вищої освіти, його позитивні властивості, на пізнання / самопізнання, розвиток культури міжособистісного спілкування, що є цариною психології виховання.

За філософською парадигмою, психологія виховання впливає на перетворення культури людства на індивідуальну форму існування людини (і з виховної точки зору теж) – через привласнення суспільного досвіду відповідно до рівня розвитку духовно-моральних цінностей особистості. У закладі вищої освіти цей процес відбувається організовано через створення психолого-педагогічних умов для здобувачів вищої освіти. Наприклад, студентам Українського державного університету науки і технологій було запропоновано взяти участь в конкурсі есе «Майбутнє України у відповідальності» як сучасне бачення молоді 15 пунктів Декларації відповідальності людини, створеної всвітньо відомою особистістю Богданом Гаврилишиним. Світу треба допомогти: треба навчитися брати на себе відповідальність на всіх рівнях: до себе, сім'ї, країни, довкілля, світу. Мета конкурсу – стимулювання інтересу до саморозвитку та соціальних питань, розвиток навичок аналітичного мислення та письмової комунікації. Таким чином, актуалізується роль освіти як необхідної умови якісного життя й підготовки до професійної діяльності. Педагогіка – це завжди

психологія в дії, бо людина може стати кращою через свій внутрішній потяг і бажання до виховання, мистецтва, культури, власного вчинку.

Розуміємо, що свідомість студентської молоді – це відкрите поле для сприйняття нерідко й суперечливих ідей, поглядів, тому важлива особиста участь студентів у дискусійних заходах, де під час комунікації можна отримати рішучі аргументи щодо хибності поглядів або по-сократівськи самому дійти до розуміння цього. Ми наполягаємо на логіці використання системи психології виховання, гармонійному поєднанні форм і засобів впливу на психологію особистості.

Висновки

Проаналізувавши теоретичні основи психології виховання у вищій школі через інформаційно-аналітичний супровід психології особистості в умовах воєнного часу, ми дійшли наступних висновків:

- інформаційно-аналітичний супровід психології виховання у воєнний час в Україні забезпечує моніторинг освітньої/психологічної ситуації (аналіз джерел, поряд з іншими базами даних, є основою для підготовки аналітичних доповідей, записок, довідок); експертно-аналітичне забезпечення психології виховання (виявлення найбільш вагомих наукових досліджень, проблем в інформаційних джерелах; розвиток корпоративних, творчих зв'язків, ділових контактів та взаємодії); збирання та первинне опрацювання інформації (збирання, аналітична переробка, систематизація інформації; опрацювання різноманітних джерел і пошук необхідної інформації у дослідницькій і практичній сферах психології виховання як виду діяльності у вищій школі); створення продуктів інформаційно-аналітичного супроводу психології виховання в електронній та традиційній формах; змістовне наповнення вебпорталу бібліотеки аналітичною інформацією; розширення інформаційно-аналітичного контенту бібліотеки за рахунок кінцевої наукової продукції підтем досліджень) тощо;

- інформаційно-аналітичний супровід є організаційно-педагогічною умовою привласнення суспільного досвіду здобувачем вищої освіти відповідно до рівня розвитку його духовно-моральних цінностей як особистості;

- в умовах війни важливо формувати особистісні якості здобувача вищої освіти з опертям на феліксологічну основу – вчити проживати життя тут і зараз, створювати свою формулу щастя;

- інформаційно-аналітичний супровід психології виховання поглиблює та інтенсифікує когнітивну сферу особистості студента в умовах воєнного часу.

Література

- БОРИСЮК О. М., (2023) Дослідження особливостей агресивної поведінки студентів в умовах війни психологія особистості фахівця в умовах воєнного часу та поствоєної реабілітації: матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (27 жовтня 2023 року) / уклад. В. С. Бліхар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 316 с. С. 46-51. https://dSPACE.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/6501/1/27_10_2023.pdf.
- ВАРЕНКО В. М., (2014) Інформаційно-аналітична діяльність: навч. посіб. Київ: Університет «Україна», 2014. 417 с.
- ГАЛЬЧЕНКО М. С., (2022) Наукова освіта: епістема, техне, творчість: монографія / М. С. Гальченко. – Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. 336 с. URL: <https://griml.com/xvG0H>.

- ДЕЛОР Ж., (2024) Освіта: прихований скарб. Основні положення Доповіді Міжнародної комісії з освіти для XXI века. URL: <http://www.ifar.ru/library/book201.pdf> (дата звернення: 13. 10. 2024).
- ЛУЧАНІНОВА О., (2023) Професійна діяльність суб'єктів освітнього процесу у вищій школі в умовах цифрової трансформації. Науково-методичні засади інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки в умовах воєнного стану (до Всеукраїнського фестивалю науки): зб. матеріалів (тез доповідей) круглого столу відділу наук. інформ.-аналіт. супроводу освіти Держ. наук-пед. б-ки України ім. В. О.Сухомлинського; [редкол.: М. Л. Ростока (голова, упоряд.), І. Е. Коваленко, Т. І. Годецька; бібліогр. ред. Л. О. Пономаренко]. – Вінниця: ТВОРИ, 2023. – 89 с. С 66-69. <https://dnppb.gov.ua/wp-content/uploads/2023/06/VNIASO-Round-Table-17052023.pdf> (дата звернення: 17. 10. 2024).
- ЛУЧАНІНОВА О., ШТАПЕНКО Е., ГУЛІВЕЦЬ О., (2024) Підготовка учителів зі СТЕМ-освіти в умовах екосистеми університету засобами цифрових технологій. *Імідж сучасного педагога*. 2024. № 4 (217). С 5-12. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-4\(217\)-5-12](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-4(217)-5-12).
- МОРЕН Е., (2007) Освіта у майбутньому: сім невідкладних завдань. М.: “Прогрес”, 2007. С. 78.
- Психологія особистості фахівця в умовах воєнного часу та поствоєної реабілітації*, (2023) Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (27 жовтня 2023 року) / уклад. В. С. Бліхар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 316 с. https://dSPACE.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/6501/1/27_10_2023.pdf (дата звернення: 13. 10. 2024).
- РОСТОКА М., (2024) Методологічні засади інформаційно-аналітичного супроводу психологічної науки і освіти сьогодення *Імідж сучасного педагога*. № 2 (215) 2024 С 24-33. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-2\(215\)-24-33](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-2(215)-24-33), <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1965371>, (дата звернення: 16. 10. 2024).
- СЕЛЕЦЬКИЙ А. В. Особливості здійснення інформаційно-аналітичного супроводу наук про освіту, психолого-педагогічної теорії і практики з досвіду діяльності ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського <https://core.ac.uk/download/pdf/132487851.pdf> (дата звернення: 5. 10. 2024).
- ТЕСЛИК Н., САМОФАЛ А., (2023) Емоційне вигорання студентів з різними мотивами навчальної діяльності в умовах воєнного стану: матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (27 жовтня 2023 року) / уклад. В. С. Бліхар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 316 с. С. 262-265. https://dSPACE.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/6501/1/27_10_2023.pdf (дата звернення: 13. 10. 2024).
- Українська освіта в умовах війни*, (2020) Монографія / за наук. ред. С. О. Терепишого. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. 234 с. (дата звернення: 13. 10. 2024).
- ШЕВЧУК Д., (2016) Критика: міжнародний огляд книжок та ідей. Едгар Морен Шлях. За майбутнє людства, лютий 2016. <https://www.krytyka.com/ua/reviews/shlyakh-zamaybutnie-lyudstva> (дата звернення: 13. 10. 2024).

Author's Information:

Olha Luchaninova – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Leading Researcher, Scientific Department of Information and Analytical Support of Education, V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine, Kyiv, Ukraine.